

QISHLOQ SHAROITIDA IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING YANGICHA TAMOIYILLARI

Isroilova Oynura Hasan qizi

Toshkent xalqaro moliyaviy boshqaruv texnologiyalar universiteti

2 - kurs IK 24-04 guruh Iqtisodiyot yonalishi talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18762841>

Annotatsiya. Mazkur ilmiy maqolada qishloq sharoitida iqtisodiyotni rivojlantirishning zamonaviy va innovatsion tamoyillari nazariy hamda amaliy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqot doirasida qishloq hududlarida iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashga qaratilgan yangi iqtisodiy mexanizmlar, xususan, diversifikatsiya, raqamlashtirish, innovatsiyalarni joriy etish, kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish, infratuzilmani modernizatsiya qilish hamda inson kapitalini rivojlantirish omillari o'rganilgan. Shuningdek, qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishini modernizatsiya qilish, agroklaster tizimini rivojlantirish va raqamli texnologiyalarni qo'llash orqali iqtisodiy samaradorlikni oshirish imkoniyatlari asoslab berilgan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, qishloq iqtisodiyotini barqaror rivojlantirish uchun innovatsion yondashuvlar, institutsional islohotlar va zamonaviy boshqaruv mexanizmlarini joriy etish muhim ahamiyatga ega ekanligi aniqlangan.

Kalit so'zlar: qishloq iqtisodiyoti, iqtisodiy rivojlanish, innovatsiya, agroklaster, raqamlashtirish, infratuzilma, diversifikatsiya, tadbirkorlik, barqaror rivojlanish, qishloq xo'jaligi.

Kirish: Bugungi globallashuv va iqtisodiy integratsiya sharoitida qishloq hududlarini rivojlantirish masalasi davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Qishloq iqtisodiyoti mamlakat iqtisodiyotining muhim tarkibiy qismi bo'lib, oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash, aholini ish bilan band qilish hamda eksport salohiyatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, qishloq hududlarida iqtisodiy rivojlanish darajasi shaharlarga nisbatan past bo'lib, bu hududlarda infratuzilma yetarli darajada rivojlanmaganligi, innovatsion texnologiyalarni joriy etish darajasining pastligi hamda investitsiya muhitining yetarli emasligi kabi muammolar mavjud. Zamonaviy iqtisodiyot sharoitida qishloq hududlarini rivojlantirish an'anaviy yondashuvlar bilan cheklanib qolmasdan, yangi iqtisodiy tamoyillar asosida amalga oshirilishi zarur.

Xususan, innovatsiyalarni joriy etish, raqamli texnologiyalarni qo'llash, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish, agroklaster tizimini joriy etish hamda investitsiya muhitini yaxshilash qishloq iqtisodiyotini rivojlantirishning muhim omillari hisoblanadi.

Qishloq hududlarida iqtisodiy rivojlanishni ta'minlash orqali nafaqat qishloq xo'jaligi samaradorligini oshirish, balki sanoat, xizmat ko'rsatish va boshqa iqtisodiy faoliyat tarmoqlarini rivojlantirish imkoniyatlari ham kengayadi. Bu esa o'z navbatida aholi daromadlarini oshirish, kambag'allik darajasini kamaytirish hamda hududlar o'rtasidagi iqtisodiy tafovutlarni qisqartirishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar tahlili

Qishloq iqtisodiyotini rivojlantirish masalalari ko'plab xorijiy va mahalliy iqtisodchi olimlar tomonidan o'rganilgan. Jumladan, M. Porter o'zining raqobatbardoshlik nazariyasida hududiy iqtisodiy rivojlanishda klaster tizimining muhim rol o'ynashini ta'kidlagan. Uning fikricha, klaster tizimi ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi va iqtisodiy o'sishni ta'minlaydi.

Mahalliy olimlardan A. Vahobov, Sh. Shodmonov va boshqa iqtisodchilar qishloq iqtisodiyotini rivojlantirishda innovatsiyalar, investitsiyalar va infratuzilmaning muhim ahamiyatga ega ekanligini ilmiy jihatdan asoslab berganlar. Ularning tadqiqotlarida qishloq xo'jaligini modernizatsiya qilish orqali iqtisodiy samaradorlikni oshirish mumkinligi ta'kidlangan. Shuningdek, Jahon banki va FAO tashkilotlari tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda qishloq hududlarini rivojlantirishda raqamli texnologiyalar, innovatsiyalar va tadbirkorlikni rivojlantirish muhim omil sifatida e'tirof etilgan.

Asosiy qism: Qishloq iqtisodiyotini rivojlantirishning zamonaviy tamoyillari bir nechta muhim yo'nalishlarni o'z ichiga oladi.

Birinchidan, iqtisodiy diversifikatsiya qishloq hududlarini rivojlantirishning muhim tamoyillaridan biridir. An'anaviy ravishda qishloq iqtisodiyoti asosan qishloq xo'jaligiga bog'liq bo'lib kelgan. Zamonaviy sharoitda esa qishloq hududlarida sanoat, xizmat ko'rsatish, turizm va boshqa iqtisodiy faoliyat tarmoqlarini rivojlantirish zarur.

Ikkinchidan, innovatsion texnologiyalarni joriy etish qishloq xo'jaligi samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Zamonaviy texnologiyalar, jumladan, avtomatlashtirilgan sug'orish tizimlari, raqamli monitoring tizimlari va sun'iy intellekt texnologiyalari ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Uchinchidan, agroklaster tizimini rivojlantirish qishloq iqtisodiyotini rivojlantirishning muhim yo'nalishlaridan biridir. Agroklaster tizimi ishlab chiqarish, qayta ishlash va sotish jarayonlarini yagona tizimga birlashtiradi va iqtisodiy samaradorlikni oshiradi.

To'rtinchidan, qishloq infratuzilmasini rivojlantirish iqtisodiy rivojlanishning muhim omilidir. Transport, energetika, kommunikatsiya va boshqa infratuzilma tarmoqlarini rivojlantirish qishloq hududlarining iqtisodiy salohiyatini oshiradi.

Beshinchidan, kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish qishloq iqtisodiyotini rivojlantirishning muhim yo'nalishlaridan biridir. Tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish orqali yangi ish o'rinlari yaratiladi va aholi daromadlari oshadi.

Tadqiqot natijalari va muhokama

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, qishloq iqtisodiyotini rivojlantirishda innovatsiyalar va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, agroklaster tizimini rivojlantirish, infratuzilmani modernizatsiya qilish va tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash orqali iqtisodiy samaradorlikni oshirish mumkin. Bundan tashqari, davlat tomonidan qishloq hududlarini rivojlantirishga qaratilgan iqtisodiy siyosatni amalga oshirish qishloq iqtisodiyotini rivojlantirishda muhim ro'l o'ynaydi.

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, qishloq sharoitida iqtisodiyotni rivojlantirish zamonaviy iqtisodiy siyosatning muhim va ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Qishloq hududlari mamlakat iqtisodiyotining asosiy tayanch bo'g'ini sifatida nafaqat oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash, balki aholi bandligini oshirish, eksport salohiyatini kengaytirish va hududiy iqtisodiy muvozanatni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Shu sababli, qishloq iqtisodiyotini rivojlantirishda an'anaviy yondashuvlar bilan cheklanib qolmasdan, innovatsion va zamonaviy iqtisodiy tamoyillarni keng joriy etish zarur.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, qishloq iqtisodiyotini rivojlantirishda iqtisodiy diversifikatsiya muhim ahamiyat kasb etadi. Ya'ni, qishloq hududlarida faqat qishloq xo'jaligiga tayanib qolmasdan, sanoat, xizmat ko'rsatish, agroturizm, qayta ishlash sanoati va boshqa iqtisodiy faoliyat tarmoqlarini rivojlantirish iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Bu esa iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga, yangi ish oʻrinlari yaratilishiga va aholi daromadlarining oshishiga olib keladi. ol oʻynaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYXATI:

1. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 29-dekabrda PF-6098-son Farmoni. “Qishloq xoʻjaligini rivojlantirish strategiyasi toʻgʻrisida”.
2. Vahobov A.V., Xajibakiyev Sh.X., Raximov T.Sh. Iqtisodiyot nazariyasi. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2019.
3. Shodmonov Sh.Sh., Gʻafurov U.V. Iqtisodiyot nazariyasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
4. Porter M. Competitive Advantage of Nations. – New York: Free Press, 1990.
5. Todaro M., Smith S. Economic Development. – New York: Pearson Education, 2018.
6. World Bank. World Development Report: Agriculture for Development. – Washington DC, 2022.
7. FAO. The State of Food and Agriculture. – Rome: FAO Publishing, 2021.
8. Oʻzbekiston Respublikasi Davlat statistika qoʻmitasi. Qishloq xoʻjaligi statistik toʻplami. – Toshkent, 2023.